

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ioannis Calvini, Magni Qvondam Genevensivm Ministri,
Vita, Moribus, rebus gestis, studijs, ac denique morte
Historia**

Bolsec, Hieronymus

Coloniae, 1582

VD16 B 6510

Capvt XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34782

mulando extenuet: Mendacia enim breues pedes habent, & idcirco præ lassitudine facile concidunt, neque longum cursum facere queunt: at veritas, quæ temporis filia est, tandem aliquando se prodit, & emicat, eorumque oculos, qui tenebris obuoluere nituntur, perrumpit perfringitque. Idcirco de eius sobrietate nihil dicam amplius, hoc tantum, doctorem vnquam aliquem, & verum ac syncerum pastorem Euangelij tam delicatè & ex animi sui sententia habitum, neque scriptum neque auditum esse, quidquid tandem Beza scribat.

CAPVT XV.

Quantum ad Eius castitatem continentiamque pertinet, de ea nihil ego neque affirmare, neque negare possim; hoc solum, multis frequentes auditos. Præter eum sermonem, qui de Prouinciali adolescente erat, quem multa ei furto abstulisse supra diximus, multi, quos iudicio voluisse constat, longè aliter, quàm de eo Beza scripsit, iudicarunt; non quidem forsan de extremis eius diebus; quando grauiter tortus, cum morbo conflictabatur; sed eo tempore, quo nobilis matrona oppidi Mougis, marito, quem Lausannæ relinquebat, non saluta-

E to,

to, Geneuam demigrauit, quò maritus venire non erat ausus. Et ante hoc tempus etiam exploratum habeo, matronas in suspicionem vocatas, de quibus vulgò musitabatur, quæ sæpe & valdè familiariter ipsum domi suæ conueniebant sine arbitris, nisi fortè cum infante, quam manû secum ducerent, & Bibliorum volumine, quod sub axillis gererent; quæ si in quem cognatorum aut amicorum per viam incidissent, rogarenturque, quò iter haberent, responsum alacres dabant, ire se quæsitum sanctum hunc hominem, scrupulum vt illis quendam eximeret, seu vt dubium illis quoddam solueret, & manebant apud illum longo tempore. Singulariter autem erat sermo de cuiusdam nobilis viri vxore, quæ in prouincias has religionis istius studio commigrarat; nomini ob certas causas parco; domicilium autem habebat non procul Geneua, quasi medium inter hanc & liberas terras apud Saconnay, in territorio Gez; ipsa iuuencula, blandula, bellula, elegantiforma, atque alacris. Ad quam Calvinus frequenter, & valdè quidem frequenter diuertebat, vt cœnaret; pernoctabat verò etiam marito absente à domo, & peregrè extra prouinciam profecto. Et scio ego, norunt etiam alij, famulam, quæ Dominæ illi tum inseruiebat, iurata letexisse, & esse fassam, vestigia se in lecto hera duplicia offendisse, etiam si maritus pere-

peregrè abesset. Atque Calvinus illic ea nocte & cœnarat, & dormierat; famula autem nimium loquax ob hos sermones primum increpita, deinde domo etiam exacta est. Sed hoc ego in medio relinquo, sicne fit, an secus; tantum dicam, in quo bonos cordatosque viros mihi assensuros existimo, meminisse ipsum debuisse, idque exequi, quod Paulus ad Thessalonicenses cap. v. admonuit, ab omni mali specie abstinete, inquit. Vnum præter cætera valdè certum & multis etiam cognitum, præterire non debeo, de Domina nimirum Iuliana de Brederode, Jacobi de Burgundia Domini de Fallais, cuius suprâ mentio etiam facta est, coniuge. Hic Nobilis, à quo tempore Geneuam intrauit, imbecilli semper valetudine fuit, & sub medicorum cura. Quem Calvinus nonnunquâ inuisens matronam Iolandam eius vxorem sæpe sic est allocutus. Quid facies, inquit, hoc homine tam malè affecto? nunquam erit, tibi vt seruitium exhibere queat; me si audias, mori ipsum fines; & quantum abest, vt mortuus sit? Quem si mori contingat, nos inter nos coniuges erimus. Indignata hoc sermone & valdè offensa Domina, marito suadet, Geneua relicta, ad Bernenses vt abeat, persuadetque, nam sic fecit. Illa autem clam hoc tenere non potuit, sed multis bonis & honoratis viris narrare consuevit, & ego narrantem, cum maritus præsens esset, audiui. Cæterum hoc

notandum, eorum, qui Geneuæ, vel quousque eorum iurisdictio porrigeretur, commorabantur, neminem de Caluino mussitare, aut quicquam queri ausum, cui non vel exilium, vel mors statim parata essent: Mille enim astus, mille cautelæ ipsi in promptu & ad manum erant, quibus hoc ausos, vt se aduersus eos tueretur, impetebat. Nam eos rumore in vulgus sparso, homines esse improbos, atheos, Libertinos, perduelles, patriæ hostes atque proditores, sic exagitabat, vt vel mortem ipsis, vel exilium procuraret. Cuius rei exempla aliquot recensero, non magis mihi, quam alijs multis singulari prudentia viris cognita, qui diligenter eius praxin, & quo vteretur, astum notare, & obseruare consueuerunt. De Castalione, Carolo, Bernardo Ochino, & de Petro Morando, nihil dicam, quorum ipse præsentiam tolerare non poterat. qui nullum neque magistrum admitteret, neque socium; sed dicam aliquid de quodam eleemosynario Reginae quondam Nauarræ, cui Montouseto nomen. Hic metu Regis Nauarri, qui aduersus eum odio incitatus ob religionem erat, seu, vt melius dicam, ob doctrinam Lutheranam, quam magno feruore tuebatur profitebaturque, cum neque in Gallia, neque in Nauarræ regno satis se tutum esse & securum æstimaret, cum bona venia Reginae suæ heræ,

ra, & cum eius consilio Geneuam commi-
grauit, quò ad pauperum loculos peculium-
que ipsa paucis ante diebus quater mille
Francos ad egenorum miseriam, egestatem-
que subleuandem miserat. A Regina autem
commendatitias ferens gratus fuit propter
heram, & benignè à Caluino alijsque sus-
ceptus est; sed cum Caluinum diligenter ob-
seruaret, notaretque in distribuendis eleemosy-
nis qua is fide versaretur, & quàm parum inde
pauperibus subueniretur, tenere se non potuit,
quin hoc questus ad eos referret, quos sibi ami-
cos credebat. Euestigio ad Caluini hoc aures
perlatum est, qui multos sibi ita deuotos habe-
bat, vt exploratorum loco seruirent, & sugge-
rerent, admonerentque; de omnibus rebus, quæ
per urbem fierent, & qui de ipso sermones es-
sent. Bonus hic igitur Montousetus ab omni-
bus statim desertus est, eique Caluinus ob id
malè voluit, commendationisque; nulla amplius
ratione habita, amici simul & subsidia ipsum de-
stituunt. In angustias illas redactus, prolixè per-
literas de omnibus rebus Regnam heram su-
am certiozem reddit, quemadmodum Geneuen-
ses se ministri gererent, & Caluinus imprimis;
tum, quæ ad pauperum indigentiam subleuan-
dam mitterentur subsidia, quomodo ipse di-
spensaret; ad extremum, ad Reginae opem con-
fugiens, eius fauorem, gratiam, subsidia, & li-
beralitatem implorat. Nec multo post certum

illa hominem ad quosdam, qui inter aduenas
Geneuæ commorantes præter cæteros clari e-
rant, veluti ad eum, quem dixi Dominum de
Fallais, ad Magnificum Megrettum atque alios
cum literis misit, admonens, Caluinum vt ob-
seruarent, metuendum enim ne nouus aliquis
hypocrita sit, impostorque, fumos qui Christi-
anis vendat; nam non ignorare se quam mala
fide in eleemosynis distribuendis versaretur.
Diulgatum statim per urbem inter exteros
hoc fuit. Et Caluinus cum diu ignorare hoc
non posset, simulac rescivit, suspicatus statim,
imò propè certus ex Montouseti hoc delatio-
ne prouenire, quem non dubitabat Regina
heræ suæ huiusmodi suggessisse, subtilem ad-
modum fraudem imaginatus est, qua iram Re-
ginæ mitigaret, suspicionemque hanc à se auer-
teret. Scribit igitur binas ad eandem Dominam
sequenti nocte literas, quarum alteræ valde e-
rant lenes, humiles, gratijs & comitate plenæ, in
quibus rogabat, ne fidem adiungere vellet, vel
sermonibus, vel scriptis literis quorundam ma-
ledicorum, qui, cum turpiter viuerent & Liber-
tini essent, ob rigorem & disciplinæ seuerita-
tem, qua in illorum vitijs reprehendendis & cor-
rigendis vteretur, ipsi malè vellent, atque idcir-
cò falsis confictisque criminibus in odium no-
bilium Dominorum & matronarum per literas
præcipitare conarentur; Futurum vt breui in-
telligat, quanto cum zelo, & verbum Dei, &
Eccle-

Ecclesiæ negotia ipse administraret. Has literas sic scriptas, clausas, diligenterque obfirmatas in vestis suæ sacculum abderat. Alteræ autem literæ vehementes erant, superbæ, amarulentæ, mordaces, in quibus miris eam modis perstrin- gebat, impiam vocans, Libertinam, hypocritam, Anabaptistarum fautricem, quæ domi suæ clâ- retineret insignes duos hæreticos, Quintinum & Antonium Pocque, & vnâ cum vxoribus ale- ret; suam verò, quam in Deū haberet, fiduciam tantam esse, eamque conscientiam, qua susten- taretur, vt hæc sibi propugnaculum essent, & murus aheneus contra omnes mundi potesta- tes, neque se hac fretum Regum Reginarūque, & qui in mundo essent Principum iram, odi- um atque intentatas sibi minas quicquam per- timescere; dicam amplius, terribili Dei iudicio, quod in eius caput breui redundaturū esset, ter- rere ausus est. Vix credo reperiri mortaliū quē- quam posse, quantavis etiam dignitate ex- cellat, qui tales, tam ignominiosas, tam pro- caces, etiam ad vilissimum homuncionem da- re vel vellet literas vel posset. Has ipse sic scri- ptas, & manu sua tātum, vsitato sibi more, sub- signatas, nondum tamen clausas: mane facto plurimis simul congregatis post concionem ostendit, inter eos autem erat etiam hic Mon- touletus. Varia erant de illis variorum iudicia. Prudentiores tantam audaciam mirari satis nō poterāt, & tam illustri Dominæ tam acerbas li-

teras scribere, imprudens factum iudicabant. Alij incogitantes minusque considerati, valde laudabant, tanquam ex Christiana constantia & magnanimitate profectum. Quantus hic est, aiebant, qui viros etiam Principes & magnates nihil veritus, veritatem neq; apud hos dissimulat? Post lectas autem, Magdalenaë templum, vbi fuerat concionatus, egressus est, & duobus, qui, cum legeretur, praesentes fuerant, videntibus obfignat, inque vestis suae receptaculum ad alteras illas lenes submisit atque comiter scriptas adiungit. In ipso momento, qui à Regina missus fuerat, illi designatus fuit, quem accersens priores illas, quas diximus, perbenignè & peramenter scriptas ei porrigit, commendatque, rogans, ipsimet Reginaë in manus vt traderet; quod se facturum is recipit, & postquam erat pransus, iter ingreditur. Itaque qui aderant, posteriorem amarulentam illam, quam praelegi audierat, hanc ipsam esse, quam tabellarius accepisset, planè sunt arbitrati. Atque hoc pacto bonus prudensque hic vir simul Reginaë fucatis literis, & e mentita humilitatis specie illudit, simulos eis occludit, qui ex literis à Regina missis peruersam de se opinionem concipere potuissent